

Marta Breen: ο φεμινισμός είναι η πιο επιτυχημένη επανάσταση της Ιστορίας

Η Νορβηγίδα Marta Breen με το πρώτο της βιβλίο για παιδιά “Γυναίκες στη Μάχη” που έχει μεταφραστεί σε 27 γλώσσες

Η Marta Breen εκτός από δημοσιογράφος και ακτιβίστρια είναι και συνδημιουργός δύο εκ των πιο ενδιαφερόντων βιβλίων γνώσεων για παιδιά πάνω στο θέμα των γυναικείων κινημάτων, του “Γυναίκες στη μάχη” και “Η πτώση της πατριαρχίας” (εκδ. Παπαδόπουλος). Γεννημένη το 1976 στη Νορβηγία και μεγαλωμένη από μια μητέρα που η ίδια ήταν κομμάτι του φεμινιστικού απελευθερωτικού κινήματος της δεκαετίας του '70, ήταν σχεδόν αναπόφευκτο να ασχοληθεί και η ίδια με τα γυναικεία κινήματα και την ιστορία των αγώνων των γυναικών για ίσα δικαιώματα. Έκανε το ντεμπούτο της ως συγγραφέας το 2006 με το βιβλίο *Piker, vin og sang* (Κορίτσια, Αλκοόλ και Τραγούδια), ένα βιβλίο για την ιστορία των γυναικών στη μουσική σκηνή της Νορβηγίας, ενώ από τότε έχει γράψει ακόμα δέκα, ενώ ταξιδεύει συχνά και δίνει διαλέξεις πάνω στον φεμινισμό. Με αφορμή τη σημερινή Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας και την κυκλοφορία στα ελληνικά του δεύτερου βιβλίου γνώσεων για παιδιά “Η πτώση της πατριαρχίας” που δημιούργησε μαζί με την Jenny Jordahl, μιλήσαμε με τη συγγραφέα για τα βιβλία της, τη σημασία της σημερινής ημέρας και τους αγώνες των γυναικών.

Τι ήταν αυτό που σας κέντρισε αρχικά το ενδιαφέρον ώστε να ασχοληθείτε με το φεμινιστικό κίνημα και την ιστορία των γυναικών και των γυναικείων κινημάτων;

Πάντα με ενδιέφερε η αδικία σε όλες τις της εκφάνσεις και στην εφηβεία μου εντάχθηκα σε διάφορες ομάδες και οργανώσεις κατά του ρατσισμού. Η μητέρα μου ήταν μέλος του γυναικείου απελευθερωτικού κινήματος τη δεκαετία του '70. Όταν συνειδητοποίησα τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες υφίσταντο διακρίσεις ανά τους αιώνες, άρχισα να διαβάζω περισσότερο για αυτό. Και όσο περισσότερο διάβαζα, τόσο περισσότερο ήθελα να μεταφέρω αυτές τις ιστορίες εκεί έξω, στις νέες γενιές.

Γιατί ο φεμινισμός θεωρείται ριζοσπαστική πράξη κοινωνικής μάχης;

Γιατί ο φεμινισμός είναι ένα ριζοσπαστικό κίνημα. Στην πραγματικότητα, πιστεύω ότι ο φεμινισμός μπορεί να περιγραφεί ως η πιο επιτυχημένη επανάσταση της Ιστορίας. Μέχρι και πριν από εκατό χρόνια -και λιγότερο ίσως- οι γυναίκες στερούνταν το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην εργασία, στο διαζύγιο και στην ψήφο στις εκλογές. Αυτά τα πράγματα προορίζονταν για άνδρες. Λίγα άλλα κινήματα έχουν δημιουργήσει τόσο μεγάλη κοινωνική αλλαγή σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα. Και αυτά τα εκπληκτικά αποτελέσματα δεν επιτυγχάνονται με το να είσαι ευγενικός ή προσεκτικός. Ιστορικά, ο φεμινισμός αφορούσε τον εκσυγχρονισμό. Το γυναικείο κίνημα προσπαθεί συνεχώς να αναθεωρεί παλιούς κανόνες, παραδόσεις και τρόπους σκέψης και να επεξεργάζεται νέους που να αφορούν τη σύγχρονη εποχή και τους σύγχρονους ανθρώπους. Κάποιοι θα αντιτίθενται πάντα στο σπάσιμο των παραδόσεων, αλλά συνήθως χάνουν μακροπρόθεσμα. Ο κόσμος προχωρά, πάει μόνο μπροστά, αργά, αλλά σταθερά.

Γιατί πιστεύετε ότι η λέξη «φεμινίστρια» θεωρείται επικίνδυνη λέξη και γιατί ακόμα και σήμερα φέρει το στίγμα της “κακιασμένης, περίεργης, άσχημης, μίσανδρης”;

Στις σκανδιναβικές χώρες ο φεμινισμός δεν είναι τόσο αμφιλεγόμενος. Όμως έχω γνωρίσει πολλές ενεργές πολιτικά γυναίκες σ' όλο τον κόσμο που μου λένε ότι αισθάνονται στιγματισμένες στην πατρίδα τους, επειδή υπάρχουν άνθρωποι που έχουν όλες αυτές τις προκαταλήψεις για τον φεμινισμό. Υπάρχουν αυτοί που θεωρούν ότι οι φεμινίστριες είναι επιθετικές, άσχημες, ότι μισούν τους άντρες και όλα αυτά τα παιδιάστικα πράγματα. Όλα αυτά όμως δεν οφείλονται στο ότι οι φεμινίστριες αλλάζουν χαρακτήρα και γίνονται π.χ. επιθετικές όταν προσπαθούν να εξηγήσουν ποιες είναι, τι κάνουν και τι πιστεύουν, αλλά στο ότι οι αντίπαλοι του γυναικείου κινήματος κάνουν εδώ και πολλά χρόνια πολύ πετυχημένες εκστρατείες για τη δυσφήμισή τους. Πολλοί άνδρες προσπαθούν να παρουσιάσουν τον φεμινισμό ως έναν αγώνα φύλων όπου η μία πλευρά θα κερδίσει και η άλλη θα χάσει. Είναι λες και η ελευθερία είναι μια τούρτα για να τη μοιραστούμε, όπου περισσότερα κομμάτια για σένα σημαίνει λιγότερα για μένα. Αυτό είναι εντελώς λάθος. Η αλήθεια είναι ότι όλοι κερδίζουμε σε μια πιο ισότιμη κοινωνία. Φεμινισμός είναι απλώς το όνομα του αγώνα κατά των διακρίσεων λόγω φύλου. Ως φεμινίστριες δε θέλουμε το φύλο ενός ατόμου να περιορίζει την ελευθερία ή τις ευκαιρίες του σε αυτόν τον κόσμο. Και οι γυναίκες και οι άνδρες τα πηγαίνουν πολύ καλύτερα όταν ζουν σε μια κοινωνία με λιγότερο αυστηρούς ρόλους φύλων.

Πιστεύω ότι ο φεμινισμός μπορεί να περιγραφεί ως η πιο επιτυχημένη επανάσταση της Ιστορίας.

Marta Breen, δημοσιογράφος – συγγραφέας

Είστε δημοσιογράφος και συγγραφέας πολλών βιβλίων που απευθύνονται σε ενήλικες, αλλά με τα δύο σας βιβλία «Γυναίκες στη μάχη» και «Η πτώση της πατριαρχίας», τα οποία δημιουργήσατε σε συνεργασία με την εικονογράφο Jenny Jordahl, είναι η πρώτη φορά που απευθύνεστε σε παιδιά. Τι είναι αυτό που σας έκανε να θέλετε να απευθυνθείτε σε αυτό το κοινό και να τους μιλήσετε για τις γυναίκες, τα δικαιώματά τους, τους αγώνες τους και την ιστορία τόσο του φεμινιστικού κινήματος, όσο και άλλων κοινωνικών κινήματων αλλά και της πατριαρχίας;

Δυστυχώς, τα παιδιά δεν μαθαίνουν τόσα πολλά για το γυναικείο απελευθερωτικό κίνημα στο σχολείο. Σε ορισμένα βιβλία Ιστορίας, οι γυναίκες δεν αναφέρονται σχεδόν καθόλου. Αυτό είναι που οδήγησε κάποιους να πιστεύουν ότι μας δόθηκαν απλόχερα όλα τα δικαιώματά μας από άνδρες ή από πολιτικούς· ότι μας τα χάρισαν. Όμως η αλήθεια είναι ότι οι γυναίκες έπρεπε να αγωνιστούν πολύ σκληρά για όλα αυτά που έχουν κατακτήσει. Τίποτα δεν μας δόθηκε έτσι απλά, χωρίς αγώνες. Και είναι επίσης σημαντικό να υπενθυμίσουμε στους νέους ότι ο αγώνας για ισότητα δεν είναι κάτι που ανήκει μόνο στο παρελθόν και ότι οι προηγούμενες νίκες δεν είναι δεδομένες. Τα δικαιώματα που κερδίσαμε με σκληρό αγώνα μπορούν να χαθούν ξανά πολύ εύκολα. Το βλέπουμε να συμβαίνει συνέχεια αυτό.

Και τα δύο σας βιβλία έχουν κερδίσει το αναγνωστικό κοινό, ενώ αυτή τη στιγμή έχουν μεταφραστεί σε 27 γλώσσες. Πώς αισθάνεστε για αυτό και τι σας λέει η επιτυχία αυτή των βιβλίων σας για την κοινωνία μας;

Είναι υπέροχο να βλέπω τα βιβλία μας να αγγίζουν τόσο διαφορετικούς αναγνώστες σε τόσο διαφορετικές χώρες. Τα τελευταία χρόνια ταξιδεύω πολύ, δίνοντας ομιλίες σε όλο τον κόσμο. Πριν λίγο καιρό επέστρεψα από την Αίγυπτο. Όπου κι αν πάω, διαπιστώνω ότι οι άνθρωποι θέλουν πολύ να μιλήσουν για τις δικές τους ηρωίδες και την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα τους σε ό,τι έχει να κάνει με την ισότητα των φύλων. Και μάλιστα πολλοί είναι περίεργοι να μάθουν τη συμβαίνει στη Νορβηγία, αφού θεωρούμαστε μια από τις πιο ισότιμες κοινωνίες στον κόσμο.

Γιατί επιλέξατε τη μορφή των κόμικ για τα βιβλία σας, αντί για την παραδοσιακή φόρμα των βιβλίων γνώσεων;

Μου αρέσει πολύ να γράφω και να διαβάζω κόμικ, ειδικά αν το θέμα είναι λίγο σοβαρό. Πιστεύω ότι αυτή η φόρμα μπορεί να διευκολύνει τη μάθηση τόσο στα παιδιά όσο και στους μεγάλους. Δυστυχώς, δεν μπορώ να ζωγραφίσω καθόλου, οπότε όταν συνάντησα την **Jenny Jordahl** όλα μπήκαν στη θέση τους. Μας ενδιαφέρουν τα ίδια θέματα και έχουμε ένα πολύ παρόμοιο είδος χιούμορ. Και οι δύο πιστεύουμε ότι το χιούμορ μπορεί να είναι το κλειδί για να ενδιαφερθούν οι άνθρωποι.

Υπάρχουν σχέδια για άλλα παρόμοια βιβλία;

Αυτή τη στιγμή, δουλεύουμε με τη Jenny την εικονογραφημένη βιογραφία της Νορβηγίδας φεμινίστριας Aasta Hansteen. Ήταν μια ιστορία που σχεδιάζαμε να γράψουμε εδώ και πολύ καιρό. Η Jenny δουλεύει παράλληλα ένα παιδικό εικονοβιβλίο μόνη της, στη λογική του ντεμπούτου της, του «Hannemone and Hulda», με θέμα κάποιες λεσβιακές μυθολογικές φιγούρες και ένα άλλο για τις διατροφικές διαταραχές.

Είναι αλήθεια πως ποτέ ως τώρα δεν έχει υπάρξει στιγμή στην ανθρώπινη Ιστορία που τα δικαιώματα των γυναικών, τα σεξουαλικά και εργασικά μας δικαιώματα, αλλά και οι υποθέσεις σεξουαλικής, σωματικής και συναισθηματικής κακοποίησης να γίνονται βασικό μέρος της δημόσιας ζωής και της δημόσιας συζήτησης. Τι έχει αλλάξει με τα χρόνια και ποιος πιστεύετε ότι είναι ο βασικός λόγος που φαίνεται να υπάρχει μια υποχώρηση στα καθιερωμένα γυναικεία/ανθρώπινα δικαιώματα; Γιατί πρέπει να μιλήσουμε, για παράδειγμα, για το δικαίωμα για ασφαλή έκτρωση το 2022; Τι έχει αλλάξει στην κοινωνία μας; Γιατί νιώθουμε ότι πηγαίνουμε πίσω στο χρόνο αντί μπροστά;

Πιστεύω ότι η μεγαλύτερη απειλή για την ισότητα των φύλων είναι η ιδέα ότι έχουμε πετύχει. Η πατριαρχία έχει την τάση να ξεφυτρώνει πάλι αν κάνουμε το λάθος να χαλαρώσουμε. Πρόσφατα είδαμε αυταρχικούς ηγέτες να καταλαμβάνουν την εξουσία σε πολλές χώρες, όπως η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Τουρκία και η Βραζιλία. Αυτές οι επιθετικές δυνάμεις απειλούν την ελευθερία του λόγου, τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων και την κυριαρχία των γυναικών στο σώμα τους. Σημαίνει, για παράδειγμα, ότι η πρόσβαση στον έλεγχο των γεννήσεων και ότι η δυνατότητα να έχουν μια ασφαλή έκτρωση γίνονται δυσκολότερες για πολλές γυναίκες. Φαίνεται ότι αυτό που πραγματικά ονειρεύονται αυτοί οι πατριάρχες είναι να επιστρέψουν στην εποχή που «οι γυναίκες ήταν γυναίκες και οι άντρες ήταν άντρες». Με άλλα λόγια, μια εποχή που οι γυναίκες ήταν νοικοκυρές και εξαρτώνταν οικονομικά από τους συζύγους τους και κανείς δεν είχε ακούσει για τα LGBTQ άτομα. Πρέπει να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για τη διεύρυνση των ρόλων των φύλων, γιατί δυστυχώς υπάρχουν

ισχυρές δυνάμεις που έλκονται προς την αντίθετη κατεύθυνση. Πιστεύω ότι είναι πολύ σημαντικό να αναγνωρίσουμε αυτή την αντίδραση πέρα από τα εθνικά σύνορα. Μόνο οι λευκοί ετεροφυλόφιλοι άντρες έχουν την πολυτέλεια να νοσταλγούν και να ονειρεύονται την παλιά εποχή. Για εμάς το μέλλον είναι αυτό που έχει σημασία. Γιατί εκεί βρίσκεται η ελευθερία μας.

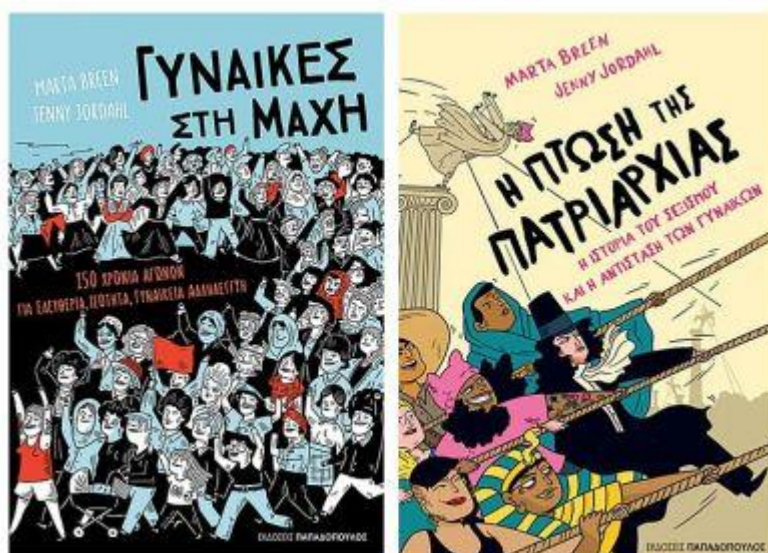
Η 8η Μαρτίου είναι η Ημέρα της Γυναίκας, η οποία προέρχεται από τα εργατικά κινήματα στη Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη στις αρχές του 20ου αιώνα και θυμίζει τα εργατικά, κοινωνικοοικονομικά, επιστημονικά, πολιτικά και πολιτιστικά επιτεύγματα των γυναικών τον περασμένο αιώνα. Πιστεύετε ότι το νόημα και η αιτία της γιορτής άλλαξε με τα χρόνια;

Η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας γιορτάζεται με πολύ διαφορετικούς τρόπους σε όλο τον κόσμο. Ως Νορβηγίδα έχω συνηθίσει η 8η Μαρτίου να είναι μια μέρα καθαρά πολιτική. Οι εφημερίδες μας είναι γεμάτες με άρθρα για το φύλο και την ισότητα όλη την εβδομάδα και χιλιάδες γυναίκες συμμετέχουμε σε πορείες τόσο για να θέσουμε ζητήματα έλλειψης ισότητας σήμερα, όσο και για να γιορτάσουμε τις νίκες που έχουμε κερδίσει στο παρελθόν. Ταξιδεύοντας όμως συνειδητοποίησα την τεράστια αντίθεση που υπάρχει με τις χώρες που αντιμετωπίζουν την Ημέρα της Γυναίκας σαν μια μέρα κάτι ανάμεσα σε Ημέρας της Μητέρας και του Αγίου Βαλεντίνου. Σε πολλά μέρη η συγκεκριμένη ημέρα θεωρείται ως μια ευκαιρία να δώσουν οι άντρες στη γυναίκα τους ένα κουτί σοκολατάκια ή μερικά τριαντάφυλλα ή ίσως μια γλυκιά μικρή ευχετήρια κάρτα. Προσωπικά, θα είχα προσβληθεί αν ένας άντρας μου έδινε σοκολάτες σε σχήμα καρδιάς την Ημέρα της Γυναίκας. Η 8η Μαρτίου είναι μια μέρα μάχης.

Πού στεκόμαστε ως γυναίκες και ως πολίτες του κόσμου τον 21^ο αιώνα;

Τα γυναικεία ζητήματα είναι ταξικά, όπως όλα τα άλλα. Σε ορισμένες χώρες οι γυναίκες έχουν καταφέρει να έχουν μεγάλη ελευθερία. Σε άλλες χώρες, υπάρχει πολύς δρόμος ακόμα για να επιτευχθεί αυτό. Η οικονομική ανισοροπία μεταξύ των φύλων είναι τεράστια: οι άνδρες κατέχουν πολύ μεγαλύτερο μερίδιο στις συνολικές αξίες του κόσμου από τις γυναίκες. Έχουν περισσότερη γη, μεγαλύτερη ιδιοκτησία και περισσότερες επιχειρήσεις. Τα παραδοσιακά γυναικεία επαγγέλματα έχουν πολύ χαμηλότερους μισθούς από τα παραδοσιακά ανδρικά επαγγέλματα. Υπάρχουν ακόμα πολλά κορίτσια που πρέπει να παλέψουν για το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση, στη μόρφωση. Και πολλές γυναίκες βιώνουν σεξουαλική παρενόχληση. Οι γυναίκες βιάζονται και κακοποιούνται σε όλο τον κόσμο, ενώ πολλές γυναίκες πέφτουν θύματα σωματεμπόρων. Και οι γυναίκες που παλεύουν ενάντια σε όλα αυτά, οι φεμινίστριες, συχνά δέχονται επίθεση και μερικές φορές μπαίνουν στη φυλακή. Παρόλα αυτά, νέες γενιές γυναικών, που τολμούν να αυτοαποκαλούνται περήφανες φεμινίστριες, συνεχίζουν να αναδύονται. Για μένα το φεμινιστικό κίνημα αντιπροσωπεύει μια υπέροχη αδελφότητα.

Και τα δύο βιβλία των Marta Breen και Jenny Jordahl κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος σε μετάφραση Κρυστάλλης Γλυνιαδάκη.